

A MAJDNEM KERESZTYÉN¹

Matthew Mead lp. igehírdetése

Matthew Mead
1629-1699

Matthew Mead 1629-ben született. Keveset tudunk életéről mignem Shadwellben (Anglia) lelkipásztorrá nem lett iktatva Cromwell Oliver által, 1658 január 22-én. „A majdnem keresztyén“ c. prédikációja 1661 nyarán hangzott el.

1662-ben kidobták, mert nem alkalmazkodott az államvalláshoz. Ekkor Hollandiába utazott és Uthrecht-ben prédikált. Majd 1671-ben visszatért Angliába, és Stepney-ben szolgált sok éven át.

Mead tiszteletes 1699 október 16-án halt meg, és temetésén John Howe lelkész prédikált.

A MAJDNEM KERESZTYÉN

Mathew Mead lelkipásztor igehírdetése

„Majdnem ráveszel engem, hogy keresztyénné legyek“ Csel. 26,28.

Ebben a fejezetben találjuk Pál apostol mentegőzését és védőbeszédét önmaga érdekében azon elvakult zsidókkal szemben, kik rosszindulatúan vádat emeltek ellene Agrippa, Festus, Bernice és a tanács előtt. E védekezésben főképpen három dolgot hangsúlyoz:

1. Megtérése előtt életvitelét.
2. Megtérése történetét, és
3. Megtérése utáni magatartását.

Hogy miként élt megtérése előtt, elmondja nektek a 4-13. versekben. Hogy miként vezette Isten a megtérésben, elmondja a 13-18. versekben. Azt pedig, hogy miként élt megtérése után, elmondja nektek a 19-23. terjedő versekben. Megtérése előtti élete erősen farizeusi volt. Megtérése nagyon csodálatos volt. S e megtérés gyümölcse igen figyelemre méltó.

Megtérése előtt üldözte az evangéliumot, melyet mások prédikáltak; megtérése után pedig prédikálta azt az evangéliumot, melyet előbb ő maga is üldözött.

Amíg üldözője volt az evangéliumnak, a zsidók szerették; de most, hogy Isten kegyelme által az evangélium hirdetőjévé vált, a zsidók gyűlölték, és halálra keresték.

Egykor Krisztus ellen volt, és akkor sokan voltak mellette; de most Krisztus mellett van, és sokan vannak ellene; régen, azáltal, hogy Krisztus ellensége volt, sokakat barátjává tett; de amikor elfogadta Jézust, ők mind halálos ellenségeivé lettek. Ez volt a

¹ The Almost Christian by Rev Matthew Mead
Treasured meditations, series 1 No. 8.
Grand Rapids, Michigan 49501-2753, P.O. Box 2753. U.S.A.
Fordította: Borzási Sándor (Lupény, 1999)

nagy vád, melyet felhoztak ellene, hogy ő egy nagy ellenzőből nagy hitvallóvá vált. Mivel Isten e változást kimunkálta benne, ez feldühítette őket; mintha azért lennének még gonoszabbak, mivel Isten őt jobbá tette. Isten kegyelmének műve látszott életén, s úgy tűnt, mintha irigykedtek volna rá Isten kegyelme miatt. Nem prédikált semmiféle lázadást, s a zendülésnek semmilyen magvát sem hintette a nép között; csak a megtérést, és a Krisztusban való hitet hirdette, és a feltámadást, és ezért lett ő kérdőre vonva.

Röviden ez a lényege Pál védekezésének, önmagáért tartott védőbeszédének, melyről a fejezet folytatásából megtudjuk, hogy különböző hatást gyakorolt bíraira.

Festus, látjuk, megróvásban részesítette (24.vers). Arippa úgy tűnik meggyőzetett általa (28.vers). Az egész bírói testület nyilvánvalóan felmentette őt (30. 31. versek). Festus esztelennek tartotta őt. Agrippa majdnem rávétetett, hogy olyanná legyen, mint Pál maga.

Festus bolondnak ítélte Pált, mivel nem értette a Krisztusról és a feltámadásról szóló tant: „a sok tudomány téged örütségbe visz“. Agrippa királyra oly hatással volt a Pál beszéde, hogy majdnem elfogadta hitét: Pál oly hatékonyan érvelt vallásáért, hogy Agrippa úgy tűnt, fordulóponthoz ért hitvallásában. „Ekkor Agrippa ezt mondta Pálnak: ‘Majdnem ráveszel engem, hogy keresztyénné legyek’“.

„Majdnem“ - A szavak némi vitát keltenek a teológusok között. Én úgy veszem a szavakat, amint olvastuk őket; ezek kimutatják, mily nagy hatással volt Pál tana Agrippa lelkiismeretére. Bár ő nem akart megtérni, mégis, nem kerülhette el, hogy meg ne győzetessék; lelkiismerete megérintetett, bár szíve nem újított meg.

MEGJEGYZÉS. Van valami a keresztyénségben, mely magán hordozza saját bizonyítékát, még a hitetlen ember lelkiismeretében is.

„Ráveszel (meggyőzől) engem“ - Egy héber származású szó, mely jelentheti akár érvek használatát a meggyőzésre, akár magát a meggyőzetést, az érvek súlya alatt. Most itt az utóbbi értelemben veendő: kimutatja Pál érvelésének Agrippára gyakorolt hatását, mely majdnem áttérítette őt a keresztyén hitvallásra. „Majdnem ráveszel engem, hogy keresztyénné legyek!“

„Egy keresztyén“ - Remélem, nem szükséges arról beszélnem nektek, hogy mi egy keresztyén, habár meg vagyok győződve, hogy sokan, kik keresztyénnek neveztetnek nem tudják, mi egy keresztyén, vagy ha igen, akkor mégsem tudják mit jelent keresztyénnek lenni. Egy keresztyén Jézus Krisztus tanítványa; olyan ember, aki hisz Krisztusban és követi Őt. Miként egy ember, ki felkarolja Luther tanát és útját lutheránusnak nevezetik; ekként, aki átöleli és magáévá teszi, és követi Krisztus Jézus tanítását, keresztyénnek mondatik.

A szót szokták venni tágabb és szorosabb értelemben: tágabb értelemben azok megjelölésére szolgál, akik vallják, hogy Krisztus eljött testben, ezek keresztyéneknek neveztetnek a pogányokkal szemben, akik nem ismerik Krisztust; és a szegény vak zsidókkal ellentétben, akik nem akarják elfogadni Őt. Ámde a Bibliában ez a szó ennél sokkal szorosabb és határozottabb értelemben van véve; csak Krisztus igaz tanítványainak és követőinek megnevezésére van használva; „A tanítványokat először Antiokhióban nevezték keresztyéneknek; ...ha valaki mint keresztyén szenved, ne szégyellje azt;“ azaz, mint Krisztusnak egy tagja és tanítványa; és ugyanilyen értelemben ebben az igében is, „Majdnem ráveszel engem, hogy keresztyénné legyek“.

E szó csak három helyen található az Újszövetségben, amint én megfigyeltem, és mindegyik esetben az előbb említett értelemben van használva.

A rómaiak csúfnévként használták maguk között e nevet, s gyakran használták a keresztyén szót egy bolond ember megjelölésére. De ha, amint az apostol mondja, „Krisztus prédikálása a világnak bolondság“, akkor nem csoda, hogy Krisztus tanítványai a világ bolondjainak tartatnak. Mégis, igaz, egy nemes értelemben, hogy ők azok; mert az egész kegyesség egy mély titok. Egy ember meg kell haljon, ha élni akar; üressé kell válnia, ha be akar telni; elveszettnek kell lennie, hogy megtaláltassék; szűkölködővé kell lennie, hogy mindennel bírjon; vakká kell legyen, hogy megvilágosodást nyerhessen; el-kárhozott kell legyen, hogy megváltásban részesülhessen; ekképpen, bolonddá kell legyen, hogy keresztyénné lehessen. „Ha valaki azt hiszi, hogy bölcs ti köztetek e világon, bolond legyen, hogy bölccsé lehessen!“ Az az igazi keresztyén, aki a világ bolondja, de bölcs az üdvösségre nézve.

Ezzel feltártam röviden a szavak értelmét és jelentését. Az ige nem igényel felosztást, de azért sajnálom, hogy a „majdnem“ szó nem választható el a „keresztyéntől“. Bár kevés haszonnal járna, ha külön venném is őket az igében, ha mégsem tudnám szétválasztani őket szívetekben; ez lenne egy áldott felosztás, ha a „majdnemet“ el lehetne választani a „keresztyéntől“; hogy legyetek teljesen keresztyének, ne csak majdnem. Ennek megvalósítása Isten munkája, de a mi kötelességünk erre sürgetnünk titeket; és bárcsak Isten segítne úgy beszélnem e tárgyról, hogy végeredményként ezt mondhattátok: „Te meggyőzöl engem, nemcsak majdnem, hanem teljesen, hogy keresztyénné legyek!“

Sokan vannak a világban, kik majdnem, de sajnós, csak majdnem keresztyének; sokan, kik közel vannak a mennyhez, de sohasem kerülnek még közelebb; sokan, kik közel vannak az üdvösséghez, de nem részesülnek abban; a menny látókörén belül vannak, de mégis, sohasem látják meg az Istent.

Két szomorú kifejezés van a bibliában, melyről csupán említést teszek e helyen. Az egyik a valóban igazakra vonatkozik. A másik pedig a látszólag igazakra érvényes.

Az van mondva a valóban igazról, hogy „nehezen tartatik meg“, s a színleg igazról pedig, hogy majdnem megmentetik: „Nem messze vagy az Isten országától.“

Az igaz nehezen tartatik meg, azaz sok nehézségen keresztül; a pokolnak sok félelmén át fog a mennybe jutni. A képmutatók pedig egy majdnem-mel üdvözülnek, vagyis, a pokol felé mennek a mennyről való sok szép reménnyel szívükben.

Van két dolog, mely felmerül e komoly elmélkedésnél. Az egyik: milyen gyakran tévedhet egy hívő, s milyen mélyre eshet, és mégis igaz kegyelem részese. A másik, milyen messzire eljuthat egy képmutató a mennybe vivő úton, milyen magasra fölérhet, és mégis, nem részese a kegyelemnek.

Egy szent eshet nagyon közel a pokolhoz, és mégis, soha nem kerül bele; egy képmutató pedig felemelkedhet nagyon közel a mennyhez, és mégsem juthat oda. Egy szent majdnem elveszhet, és mégis, örökre üdvözül; a képmutató pedig majdnem megmenekül, de végül mégis elvész. Mert a legrosszabb állapotában levő szent valójában mégis egy hívő, de a legjobb képmutató nem más, mint egy hitetlen bűnös.

Mielőtt a dolog tárgyalásába kezdenék, előre kell bocsátanom három dolgot, melyek nagy haszonnal járnak a gyenge hívők megerősítésére, hogy meg ne rendüljenek és el ne csüggedjenek a következő tanítás folytán.

ELŐSZÖR. Semmi sincs e tanításban, mely okot szolgáltatna a gyenge keresztyének megütközésére vagy elcsüggedésére. Az evangélium nem azért mondja e dolgokat, hogy fájdalmat okozzon a hívőknek, hanem hogy felébressze a bűnösöket és névleges hitvallókat.

Miként a gyenge keresztyének vonakodnak a leginkább attól, hogy az evangélium ígéreteit és vigasztalásait önmagukra alkalmazzák, - pedig azok kimondottan az ő számukra írtak meg-, úgy senki sem készebb magára alkalmazni az ige fenyegetéseit és kemény dolgait, mint ők, noha ezek nem az ő részükre lettek irányozva. Miként a tanítványok esetében, mikor Krisztus ezt mondta nekik: „Egy közületek elárul engem“; azok akik ártatlanok voltak estek a leginkább kétségbe, és így kiáltottak „Mester, csak nem én?!“. Ekként a gyenge keresztyének is, amint hallják a bűnösök feddését, vagy a képmutatók leleplezését az ige hirdetésben, azonnal így kiáltanak fel: „Én vagyok-e az?“

A képmutató hibája, hogy miközben az Ige leleplező és mindent átható ereje alatt ül, mégsem alkalmazza azt önmagára: és a gyenge keresztyén tévedése, hogy szomorú következtetéseket von le saját állapotára vonatkozólag olyan feltevésekből, melyek egyáltalán nem rá vonatkoznak.

Valójában, nagy haszonnal jár egy ilyen tanítás minden hívő számára:

1. Arra készíti őket, hogy nézzék meg helyzetüket, milyen fundamentumon állnak, s lássák meg, hogy reménységüknek alapja jól megvetetett, hogy nem fővényre építettek, hanem erős kősziklára.

2. Segíti csodálatunk, hálánk felkeltését Isten megkülönböztető szeretete iránt, látva, hogy minket az örök élet útjára vont, miközben oly sokan elvesztik az utat; és legyőzte lelkünket igazi megtérés által, miközben oly sokan csak egy hiábavaló hitvallást viselnek.

3. Az önvizsgálatnak áldott kötelességére indít, hogy így magunkat teljes szívből, őszintén Istennek szenteljük.

4. A lelket kétszeres buzgóságra készíti, hogy ne csak hívőnek találtassék, hanem ki is tartson a hitben mindvégig.

Ezek a dolgok, s ezekhez hasonlóak ezt a tanítást hasznossá teszik minden hívőre nézve; de nem szabad megütközés kövét jelentse számukra békességük és vigaszuk útján.

Célom e prédikációban nem az, hogy elkésérsítsem azon lelkeket, kiket Krisztus nem akar megszorítani; nem akarom eloltani a pislogó gyertyabelet, hanem a képmutatók mécsének hamis tüzét szeretném kioltani, nehogy egész életükben annak fényénél járva végül késő legyen a bűnbánatuk. Szándékom az, hogy ledöntsem a bűnösök önbi-zalmának hegyét, nem pedig az, hogy gyengítsem a hívők hitének és bizalmának karját; azt szeretném elérni, hogy felébresszem és sarokba szorítsam a képmutatókat, nem pedig hogy elkedvtelenítsem a gyenge hívőket.

MÁSODSZOR, szeretném hangsúlyozni, hogy habár sokan vannak akik messze, nagyon messze eljutnak a mennybe vivő úton, és aztán mégis elvesznek, azonban az a lélek, kiben az igazi kegyelemnek legkisebb szikrája megtalálható, soha sem fog elveszni: „az igaz kitart az ő útján“.

Habár sokan rendkívül sokat tehetnek a szolgálat útján, amint a következőkben ki fogom mutatni, s aztán mégis végzetesen eltévednek; azonban az a lélek, mely kötelességét az igaz őszinteségnek legkisebb mértékével végzi is, sohasem téved el; „mert ő meg-menti az igazszívűeket“.

A valódi kegyelemnek legkisebb mértéke éppoly üdvözítő erővel bír, mint a legnagyobb; éppoly bizonyosan megment, bár nem oly könnyen(vigaszteljesen). A legkisebb kegyelem is teljes részesedést nyújt Krisztus Vérében, mely által teljesen megtisztulunk; és teljes részesedést biztosít Krisztusnak erejében és hatalmában, mely által biztos módon megőriztetünk.

Krisztus megőrzi a hitet a lélekben, s a hit megőrzi a lelket Krisztusban; és így „Isten hatalma által őriztetünk hit által az üdvösségre“.

HARMADSZOR, szeretném előrebecsátani ezt: azok, akik ilyen igazságokat mint amilyeneket ez igehirdetésben feltárok, végig tudnak hallgatni anélkül, hogy komolyan magukba szállnának és önvizsgálatot tartanának, az ilyeneknek 'jó-lelkiállapota' nagyon kétséges számomra.

Bizonyára egy olyan üzletemberről, ki sohasem tart számvetést, s nem vizsgálja felül kiadásait úgy vélekedtek, hogy a csődbejutás szélén áll; és én ugyanígy bizonytalán képmutatónak tartom azt az embert, aki sohasem száll önmagába, s nem tart önvizsgálatot szíve felett. Aki szolgálatának útján minden nehézség vagy állapota felől való aggodalom nélkül halad előre, az ilyen ember lelkiállapotát mindenkinél kétségbeejtőbbnek tartom.

Amikor látunk egy beteg embert, és tudomást szerzünk arról, hogy nem érzi betegségét, ebből arra következtetünk, hogy a halál előjelei már rajta vannak. Éppen így, amikor a bűnösöknek nincs semmiféle átérzésük lelkiállapotukat illetőleg, ez nyilvánvaló jele, hogy halottak a bűnben; az örök halál súlya nehezedik rájuk.

Miután e dolgokat előreterjesztettem, melyeket szeretném, hogy elmétekben tartatok miközben végigmegyünk e dolog tárgyalásán, rátérek most már magának a tárgynak alaposabb és világosabb kifejtésére.

ALAPTANÍTÁS: hogy sokan vannak a világon, kik majdnem, és mégis, csak majdnem keresztyének.

Bebizonyítom a tétel igazságát, s aztán egy még behatóbb feltárással folytatom.

Bemutatom a tétel igazságát; és az Írás bizonyosságaival fogom ezt tenni, melyek érthetően, teljes világossággal beszélnek e dologról.

ELŐSZÖR, Az evangéliumbeli gazdag ifjú egy kiváló bizonyossága ennek az igazságnak; olvassátok róla, hogy Krisztushoz jött, hogy megismerje általa a mennybe vivő utat; „Jó Mester, mit kell nékem cselekednem, hogy örök életet nyerjek? “. Krisztus Urunk megmondja neki: „Ha be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatokat“; és amikor Krisztus megmondta neki mely parancsolatokról van szó, így válaszolt: „Uram, mindezeket megtartottam ifjúságomtól fogva; mi fogyatkozásom van még? “

Nos, figyeljétek csak meg, milyen messzire ment el ez ember.

1. Engedelmeskedett - nem csak hallgatta Isten parancsolatait, hanem megtartotta azokat; már pedig az Írás azt mondja: „Boldog az az ember, aki hallgatja az Istennek beszédét, és megtartja azt“.

2. Mindenben engedelmeskedett - nem csak egyik vagy másik parancsnak, hanem úgy egyiknek, mint másiknak. Nem alkudozott Istennel, sem nem ragadta vagy választotta ki azokat, melyek könnyebbek voltak, mellőzve a többieket; nem, hanem mindenben engedelmeskedett: „Mindezeket megtartottam“.

3. Folytonosan engedelmeskedett - nem csak egy szalmaláng-buzgósággal, hanem folytonos kötelességtudattal; kegyessége nem olyan volt mint az Efraimé, mely „mint a reggeli harmat, hamar eltűnt“; nem, „Mindezeket megtartottam ifjúságomtól fogva“.

4. Megvallja vágyát, hogy szeretne még többet tudni és tenni - hogy betöltse azt ami hiányzik még engedelmességéből; és ezért Krisztushoz folyamodik, hogy Ő tanítsa meg arra, amit tennie kell: „Mester, mi fogyatkozásom van még?“. Nos, nemde jó embernek látjátok őt? Hej! mily kevesen jutnak el ilyen messzire! És mégis, bár ily messzire eljutott, mégsem ment el elég messze: ő majdnem keresztyén volt, és mégis, csak „majdnem“; mert valójában egy romlott képmutató volt: végül hátat fordított Krisztusnak, és testi kívánságához ragaszkodott. Ez tehát egy teljes bizonyosága a tétel igazságának.

MÁSODSZOR, A második bizonyoságot a szüzek példázatából veszem, Máté evangéliumából: figyeljétek meg, milyen előrehaladást tettek, mily messzire jutottak a Krisztus megvallásában.

1. „Szüzeknek“ neveztetnek. - Nos, ez egy olyan név az Írásban, úgy az Ó-, mint az Újtestamentumban, mely Krisztus szentjeire vonatkozik: „A szüzek szeretnek Téged“. Úgyszintén a Jelenések könyvében, a „száznegyvennégyezer“, kik a Bárányal a Sion hegyén álltak, „szüzeknek“ neveztetnek. Szüzeknek mondatnak, mert nem szennyezték be ruháikat a „romlottsággal, mely a kívánságban van e világon“. Nos, úgy tűnik, hogy ezek is ide tartoztak, mert „szüzeknek“ mondja őket az Ige.

2. Elővették lámpásaikat - azaz tanúságot tettek Krisztusról, hitvallást tettek felőle.

3. Volt valamilyen olaj lámpásukban. Volt valamilyen meggyőződésük és valamilyen hitük, - bár nem Isten választottainak hite, - mely fenntartotta hitvallásukat egy ideig, és lámpásuk égett s világított.

4. És mentek - hitvallásuk nem egy tétlen vallás volt csupán; teljesítették kötelességeiket, látogatták az összejöveteleket, és sok dicséretes dolgot tettek: haladást tettek - előre mentek.

5. Kimentek. - mentek egyre előrébb, egyre kijebb, sokakat maguk mögött hagyva; ez a világtól való elszakadásukról beszél.

6. Együtt mentek a „bölcshöz“ - Közösségük volt azokkal, kiknek élő közösségük volt az Úrral, és társaik voltak azoknak, kik Krisztushoz ragaszkodtak.

7. Kimentek - „a vőlegény fogadására“. Ez Krisztus után való vágyukról és keresésükről beszél.

8. Mikor hallották a vőlegény érkezését jelző kiáltást, „felkeltek és előkészítették lámpásaikat“; még magasabb szinten vallották meg Krisztust, abban a reményben, hogy bemennek a vőlegénnyel.

9. Keresték az igazi kegyelmet. Már most mi nemde azt mondjuk, hogy a kegyelem után való vágy a valódi kegyelem jele? És valóban így van, ha valóban igazi e vágy, és megfelelő időben történik; ha egészséges és alkalomszerű. De figyeljétek csak a kegyelem utáni vágyat e szüzeknél: „adatok nekünk a ti olajotokból“.

Valódi kegyelem utáni vágy volt, de nem volt igazi vágy a kegyelem után; nem volt igazi, mivelhogy nem megfelelő időben történt; helytelen volt, mivel nem alkalmas időben történt; túl késő volt már. Esztelenségük abban állt, hogy nem vittek magukkal olajat, amikor kézbe vették lámpásaikat; az idő, amikor a kegyelmet kellett volna keresniük akkor volt, amikor Krisztushoz jöttek. Túl késő volt már keresni azt, amikor Krisztus

jött hozzájuk. Akkor kellett volna keresniük, mikor felvették a hitvallásukat; túl késő volt azt keresni a vőlegény érkezésekor. És ezért lettek kizárva. És bár bebocsátásért kiáltottak, „Uram, Uram, nyisd meg nekünk“, mégis az Úr Krisztus így szól hozzájuk, „Én nem ismerlek titeket“.

Látjátok, mily messze eljutottak ezek a szüzek Krisztus megvallásában, s mily sokáig kitartottak abban, - mindaddig, míg a vőlegény megérkezett. Eljutottak egészen a menny kapujáig, és ott, a sodomitákhoz hasonlóan, kezükkel a kilincsen, a dicsőség küszöbén vesztek el. Majdnem keresztyének voltak, de csak majdnem; majdnem üdvözültek, s mégis elvesztek.

Ti, akik Krisztus evangéliumának hitvallói vagytok, álljatok meg; halljátok meg ezt és reszketsetek; ha ők, kik sokkal előttünk, a mennyhez közel estek el, mi lesz velünk, kik messze távol vagyunk tőlük? Ha ők, akik szüzek, kik vallják a Krisztust; kiknek úgy tűnik, kitűnő hitük van vallástételükben, miként ezeknek itt; kiknek hite, úgy látszik, nyilván gyümölcsöző, kik felülmúlnak más Krisztus-keresőket, kik előrehaladást tesznek hitvallásukban, és hitükhöz illően járnak, - sőt kívánják a kegyelem munkáját: ha az ilyenek is csak majdnem keresztyének, Uram, mik vagyunk mi?

HARMADSZOR, ha két tanú nem elég az igazság bizonyítására, s a tétel hitelességének megerősítésére, vegyük a harmadikat; és ez az Ótestamentumból lesz, Ézsaiás 58,2. Figyeld csak, mit mond Isten erről a népről; úgy írja le őket, mint akik a választott nép jellemvonásait viselik: „akik mindennap keresnek engem, és tudni kívánják utaimat, mint oly nép, mely igazságot cselekedett, és Istene törvényét el nem hagyta; kéri tőlem az igazságnak ítéleteit, és Istennek elközelgését kívánják“.

Nézzétek meg, milyen messzire jutottak ezek; ha Isten nem mondta volna, hogy romlottak és képmutatók, mi a nyáj példányképeinek tartanánk, és a leghűségesebbek közé sorolnánk őket. Kérlek, figyeljétek meg,

1. Keresték Istent. - Már pedig ez egy igazi szentnek sajátos jellemvonása. A valóban szentek „Istent keresőknek“ neveztetnek. „Ez az Őt keresők nemzetsége, akik a Te orcádat keresik, ó, Jákób Istene“. Íme, itt van az Istent keresők nemzetsége; s nemde Isten szentjei ezek? - De menjünk tovább.

2. Mindennap keresték őt. - Itt a szorgalom állhatatossággal párosul, napról-napra; vagyis mindennap, folytonosan. Nem csak olykor-olykor keresték Őt, a nyomorúságban, vagy megpróbáltatásban csupán, miként sokan teszik. „Uram! a szorongásban kerestek téged, és halk imádságot mondtanak, mikor rajtuk volt ostorod“. Sokan, amikor Isten meglátogatja őket, ők is látogatást tesznek nála, de addig nem; amikor Isten nyomorúságokat bocsát rájuk, akkor elkezdnek esedezni. Ez olyan, mint a tengerészek kegyessége: mikor viharba jutottak, s „minden bölcsességüknek esze veszett, az Úrhoz kiáltanak nyomorúságukban“. Sokan sohasem kiáltanak addig Istenhez, míg nem jutnak bölcsességük végére; sohasem jönnek Istenhez segítségért, míg magukon tudnak segíteni. Ámde ezek, akikről itt Isten beszél, ezeknél sokkal buzgóbbak voltak kegyességükben. Amazok kényszeredett kegyességet hoztak létre, de ezek - úgy látszik - lelkiismeretesen végezték a kegyesség gyakorlatait; mert „mindennap keresnek engem“, mondja Isten. Bizony, mondhatná valaki, ez az őszinteség jele. Jób így szól a képmutatókról: „Segítségül hívja-e mindig az Úr nevét? “ Bizonyára nem; de ez a nép szüntelen Istenhez folyamodik, „mindennap keresik Őt“, bizonyára ezek nem képmutatók!

3. „Tudni kívánják utaimat“, mondja Isten. Bizonyára ez már teljesen felmenti őket a képmutatás gyanúja alól; mert nem így szólnak Istenhez: „Távozzál el tőlünk, mert a te utaidban nem gyönyörködünk!“.

4. „Oly nép, mint aki igazságot cselekedett“. Nem csupán oly nép, mely szólja vagy ismeri az igazságot, vagy megvallja azt, hanem mint egy oly nép, mely igazságot cselekszik, mely nem cselekszik mást csak azt, ami igaz és helyes. Úgy tűnnek fel a világ szemében, mint jók, mint a legjobbak.

5. Nem hagyták el Istenük törvényét. - Úgy látszott, hűek voltak alapelveikhez, ragaszkodtak hitvallásukhoz, jobban, mint sokan közülünk, akik elhanyagolják kötelességeiket, és elvetik Isten törvényét: de ezek állhatatosan kitartottak vallástételükben; „nem hagyták el Isten törvényét“.

6. „Kérik tőlem“- mondja Isten - „az igazságnak ítéletét“. Nem a saját akaratukat teszik a jó és a rossz zsinórmértékének, hanem Isten törvényét és akaratát; és ennek érdekében azt kívánják, hogy az emberekkel való kapcsolataiban Isten által legyenek vezetve és tanácsolva: „Kérik tőlem az igazságnak ítéletét.“

7. Istennek közelségét kívánják. Bizonyára ez nem lehet egy képmutató álruhája. „Gyönyörködik-e ő a Mindenhatóban?“ - kérdi Jób: - nem, semmiképpen. Habár Isten a legfőbb forrása az ember boldogságának, (mert benne mindaz megtalálható ami szeretetreméltó), mégis, a képmutatók nem gyönyörködnek Istenben. Míg az érzelmek nem válnak lelkivé, addig semmi érzékenység sincs a lelki dolgok iránt. Isten egy lelki jó, és ezért a képmutatók képtelenek benne gyönyörködni. Ámde ezen emberek gyönyörködnek Isten közelségében, Istennek elközelgését kívánják.

8. Oly nép volt, mely sokat böjtölt: „Miért böjtöljünk,“ mondják, „ha te nem nézed?“ Márpedig ez egy olyan dolog, melyhez nem csupán az igazság ismerete szükségesítetik, hanem a kegyelem ereje is.

„Senki sem tesz“ mondja Krisztus Urunk, „új bort ó tömlőkbe, nehogy szétszakadjanak a tömlők, s bor kiömöljön.“ Az új bor erős, míg a régi tömlők gyengék; s az erős bor szétrepeszti a gyenge edényeket. Ezt az érvet hozza fel Krisztus, amiért tanítványai, kik frissen megtértek voltak, s még gyengék, nem voltak jártasak a böjtnek e kemény gyakorlatában. De az itt említett emberek gyakorta böjtöltek, sokat gyötörték lelküket, gyakran fárasztották önmagukat megalázó gyakorlatokkal. Bizonyára ez már „új bor volt új tömlőkben“; feltételezhetjük hát, hogy ez a nép erős volt a kegyelemben; úgy tűnik, nemcsak megismerték az igazságot, hanem növekedtek is abban. És mégis, mindezek ellenére nem voltak jobbak a képmutatóknál; ígéretes előhaladást tettek, és messzire eljutottak, de mégsem mentek elég messzire; végül is Isten elvetette őket.

Remélem, hogy mostmár tárgyunk igazsága eléggé megerősített s bebizonyított; „hogy egy ember lehet, sőt, nagyon sok ember van, aki majdnem, és mégis nem több mint „majdnem keresztyén“.

Egy ember rendelkezhet sok ismerettel, nagy világossággal; sokat tudhat Istenről és az ő akaratáról, sokat Krisztusról és az ő útjairól, és mégis csak majdnem keresztyén.

Mert habár semmilyen kegyelmi erény sem létezhet ismeret nélkül, mégis sok ismeret lehet ott, hol semmilyen kegyelmi erény sincsen; a megvilágosodás gyakran előljár, miközben igaz megtérés sohasem követi azt. Az ismeretet értelmünkkel fogjuk fel; a szentségben akaratunk által részesülünk. Ezért meglehet, hogy egy ember értelme megvilágosított, s mégis, akaratja egyáltalán nincs megszentelve. Mily sokan értelmük-

ben ismerik Istent, de hiányzik akaratukban az Isten iránti engedelmisség. Az apostol elmondja nekünk, hogy vannak emberek, „akik mikor megismerték Istent, nem dicsőítették őt, mint Istent“.

Ahhoz, hogy egy ember teljesen keresztyénné váljék, világosságra van szükség a fejben, s melegségre a szívben; ismeretre az értelemben, és buzgóságra az érzelmekben. Sok emberben megvan a buzgóság, de nincs ismeret; ez vak kegyesség; soknál meg van az ismeret, de nincs buzgóság, ez gyümölcstelen spekuláció: de ahol az ismeret egyesül a buzgósággal, ez létrehoz egy igazi keresztyént.

Istennek és Krisztusnak üdvözítő ismerete magába foglalja úgy az értelem helyeslését, mint az akarat beleegyezését; ez már oly ismeret, mely hitet rejt magában; „ismeretével igaz szolgám sokakat megigazít.“ És ez az az ismeret, amely örök élethez vezet: mármint bármilyen ismerete legyen is valakinek Istenről és Jézus Krisztusról, mégis, ha ez nem üdvös ismeret - nem párosul buzgósággal és alkalmazással - az ilyen ember csak majdnem keresztyén.

Az ismeri helyesen Istent, aki tudja, miként kell szolgálnia Őt, és engedelmeskedik neki a felőle való igaz ismeretnek megfelelően.

Egy embernek lehetnek nagy és kiváló ajándékai Istentől, sőt, lelki, kegyelmi ajándékai, és mégis, nem egyéb, mint majdnem keresztyén. Júdás nagy igehirdető volt; ilyenek voltak azok is, kik Krisztushoz jöttek, és ezt mondták, „Uram, Uram, mi a te nevedben prófétáltunk, és a te nevedben üztünk ki ördögöket,“ stb.

Tudnotok kell, hogy nem a lelki ajándékok által, hanem a kegyelmi erények által válik egy ember igazán keresztyénné. A legnagyobb lelki ajándékok sem képesek megváltoztatni a szívet; egy ember prédikálhat, mint egy apostol, imádkozhat angyali módra, s mégis, ördögi lehet a szíve. Egyedül a kegyelem változtathatja meg a szívet; a legnagyobb ajándékok sem képesek azt megváltoztatni, de a legkisebb kegyelem képes rá; az ajándékok a teológia doktorává tehetnek egy embert, de a kegyelem hívővé teheti az embert.

Három dolog van, ami meg kell történjen értünk/velünk, ha meg akarunk menekülni a kárhozattól:

- Teljességgel meg kell győztessünk bűnösségünk felől.
- Igazán egyesítettünk kell Krisztussal.
- Fel kell vétessünk a kegyelem szövetségébe.

Márpedig ezen dolgok elérésére a legnagyobb ajándékok sem tudnak minket eljuttatni.

Az ajándékok nem munkálják ki a bűn felőli teljes meggyőzetést.

Nem képesek megvalósítani Krisztussal való egységünket.

Nem képesek minket a szövetség-kötelékebe vonni. És ezért, következőképpen nem képesek megóvni minket az örök kárhozattól; és ha ez így van, akkor egy ember bírhat a legnagyobb ajándékokkal, s mégis, csak majdnem keresztyén.

Egy ember meggyőztethetik bűnössége felől, s mégis, meglehet, hogy csak majdnem keresztyén. E meggyőzetés éppúgy lehet pusztán értelemszerű, miként lelki; származhat az ige által megvilágosított természetes lelkiismeretből, a Lélek ama hatékony munkája nélkül, mellyel a bűnt a szívre nehezíti.

A bűnösség felőli meggyőzetést is meg lehet szokni; vannak akik sokszor átérzik, de mégsem eredményez náluk igaz megtérést.

Sokan biztosra veszik megtérésüket, mivel eljutottak bűnösségük felől való meggyőzetésre; tehát tétlenül ülnek, s nem törekszenek előre. Isten épp emiatt panaszkodott Efraimra. Mármost, ha a bűn felőli meggyőzetés lehet természetes lelkiismeretből fakadó is; ha lehet megszokott, vagy lehet megtévesztő, mellyel az ember nyugtatgatja magát az igazi megtérés helyett, akkor egy embernek lehet ilyen bűn felőli meggyőzítése, és mégis, csak majdnem keresztyén.

Lehetséges, hogy egy ember sír bűne miatt, és mégis, csak majdnem keresztyén. Így tett Saul; így sírt Ézsau is az elsőszülöttségi jog elvesztésén, mely az ő bűne volt, és ezért Isten Lelke által „parázna Ézsauinak“ lett nevezve; bár „könnyhullatással kereste az áldást“.

ELLENVETÉS. De nem azt mondja-e Krisztus, hogy boldogok azok, akik sírnak? Bizonyára akkor, az az ember, aki bűne miatt sír, jó lelki állapotban van. Erre azt felelem, valóban igaz, hogy akik bűneik miatt sírnak abban az értelemben, ahogy Krisztus beszélt, azok igazán boldogok; de nem tesz minket boldoggá akármilyen sírás, melyet a bűn miatt teszünk.

A bűn feletti bánkódásnak a bűn gonosz volta felőli lelki meggyőzetésből és a bűn aljas és kárhuzatos természetének felismeréséből kell fakadnia. Mármost, nem mindenki sír azért bűne miatt, mivel lelkében egy mélyreható meggyőzetés történt; sokan közülök nem érzik igazán a bűn gonosz és aljas voltát.

A bűn feletti igazi bánkódás inkább a bűnben rejlő gonosz miatt történik, mintsem a bűn okozta kellemetlen következmények miatt. Sokkal inkább azért kell bánkódnunk a bűn miatt, mivel gyalázatot hoz Istenre, megsérti Krisztust, és megszomorítja a Szentlelket, és a lelket elfordítja Istentől, mintsem azért, mert kárhuzatba dönt.

Meglehet, hogy valakinek nagy reménye van a mennyet illetőleg, nagy bizonyossága afelől, hogy meg van mentve, és mégis, csak majdnem keresztyén.

Általános dolog manapság látni alaptalan módon üdvbizonyossággal hengegő embereket.

Egy embernek lehetnek nagy reményei, miközben nem részese a kegyelemnek; olvasunk a „képmutatók reménységéről“. Az hogy vallásos kötelességeiket teljesítik, bizonyítéka reménységüknek; a bolond szüzek sohasem tették volna, amit tettek, ha abban a hitben lettek volna, hogy végül is kizáratnak. Sok hitvalló nem vállalna annyi fáradságot a vallásban, ha nem lenne reménységük a menny iránt.

Egy ember reménykedhet Isten irgalmában, jóságában és hatalmában, anélkül, hogy tekintettel lenne az ígéretre; s a legtöbb ember ilyen reménnyel áztatja magát: Isten teljes kegyelemmel és jósággal, és ezért meg akar menteni; és végtelen hatalmú, tehát képes megmenteni; miért ne bízám hát rá magamat?

Nos, felfuvalkodottság - és ezért bűn - másképpen reménykedni Isten irgalmában, mint ahogy arra az ígéret irányít; mert az ígéret az a csatorna, melyen keresztül a kegyelem velünk közöltetik; mindaz a boldogság, melyet a szentek élveznek a mennyben, nem egyéb, mint annak az ígéretnek a gyümölcse, melyre itt e földön támaszkodtak, s melynek beteljesedését várták. Egy embernek nincs joga Istenben reménykedni, csakis az ígéret erejénél fogva.

Meglehet, hogy valaki reményt táplál a menny iránt, de nem tisztítja meg szívét, sem nem hagy fel titkos bűneivel; az olyan üdvbizonyosság, mely nem párosul szívbeli tisztasággal, hiábavaló, üres reménykedés.

Meglehet, hogy egy ember reménykedik, hogy mennybe jut, miközben a pokolnak dolgozik; reménysége lehet üdvösségét illetően, és mégis, saját kárhozatán munkálkodik, s így elvész bizodalmaival együtt. Sok embernél ez az eset áll fenn, hasonlóan a evezőshöz, ki egy irányba tekint, s más irányba halad; sok embernek szeme a mennyre néz, miközben szívük a földhöz tapad; reménykednek Istenben, de nem választják Őt osztályrészükül; reménykednek Istenben, de nem szeretik Őt, mint legfőbb jót, s ezért nincs is semmilyen részük Istenben, nem is nyernek semmi jót általa; hanem Isten nélkül fognak elveszni, minden reményük ellenére.

Mi az oka annak, hogy sokan a hitben csak a „majdnem keresztyének“ szintjéig jutnak el?

Az, hogy megcsalják önmagukat saját helyzetüket illetőleg; tévednek állapotukat illetően, jónak és biztonságosnak gondolják azt, holott veszélyes és rossz. Egy ember magát Krisztus teste tagjának tekintheti, Isten azonban úgy néz reá, mint a harag egy edényére.

Nincs annál általánosabb dolog, minthogy egy ember „magát valaminek vélje, holott semmi;“ és így „megcsalja önmagát“. Sokan elhitetik magukkal, hogy közösségben vannak Krisztussal, amikor valójában idegenek tőle. Sok ember úgy véli, hogy bűnei megbocsátattak, holott - ó, jaj! - még „keserőséges méregben és álnokságnak kötelékében leledzik“. Sok ember gondolja, hogy a kegyelem erényeivel bír, holott semmije sincs. „Van olyan - mondja Salamon -, ki magát gazdagnak tartja, holott semmije sincs.“ Ez jellemezte a laodiceaiakat: „Te azt mondd: Gazdag vagyok, és meggazdagodtam és semmire nincs szükségem; és nem tudod, hogy te vagy a nyomorult és a nyavalyás és szegény és vak és mezítelen.“

„Nem tudod...“; bár rossz állapotban volt, mégis jó helyzetben látta magát; nyomorult szegény volt, mégis gazdagnak tartotta magát; nyavalyás mezítelen volt, s úgy vélte, semmire sincs szüksége.

Az üdvösség nem oly könnyű dolog, mint ahogyan sokan elképzelik. Ezt maga Urunk Jézus Krisztus állítja: „Szoros az a kapu és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik megtalálják azt.“ A megtérés kapuja egy nagyon szoros kapu, azonban minden ember, aki örök üdvösségre vágyik, be kell menjen e szoros kapun; mert az üdvösség elérése lehetetlen nélküle. „Ha valaki újonnan nem születik“, felülről nem születik, „nem láthatja meg az Isten országát“.

Sokan úgy vélik, hogy a keskeny úton járnak, de sohasem mentek be a szoros kapun. És sokan állítják, hogy átmentek a szoros kapun, kik egyáltalán nem járnak a keskeny úton.

Általában az emberek az út eltévesztése miatt vesznek el: oly ösvényeken járnak, mely a pokol felé tart, s mégis azt remélik, hogy a mennybe jutnak rajta.

Nincsenek-e sokan e világon, kik majdnem, és mégis, csak majdnem keresztyének? Hiszen akkor, itt az idő számunkra, hogy megkérdőjelezzük helyzetünket, s alapos vizsgálatot tartsunk lelki állapotunkat illetőleg; valójában hogy is állunk, igazán a kegyelemben vagyunk, vagy nem; hűek és őszinték vagyunk-e hitgyakorlatunkban, vagy nem. Mikor Krisztus Urunk így szólt tanítványaihoz: „Egy ki közületek el fog engem árulni“, hirtelen mindegyik önmagára értette: „Én vagyok-e az, Mester? Vajon nem én vagyok-e az?“ Így kell nekünk is tennünk; mikor Urunk felfedi előttünk igéjéből, hogy sokan vannak a vallás színe alatt, kik csak majdnem keresztyének, azonnal magunkra kell gondol-

nunk; engedjük, hogy szívünkre világítson az Úr: „Uram, én vagyok-e az? “ Az én szívem tökéletlen? Csak majdnem keresztyén vagyok? Egy lennék azok közül, kik végül nagyot fognak csalódní? Képmutató vagyok a hitvallás leple alatt? Csupán a kegyesség látszata van meg nálam, annak ereje nélkül?

Ha nem vagytok teljes szívvel keresztyének, sohasem lesztok képesek vigaszteljesen megjelenni Isten előtt, sem megállni az ítéletkor amaz utolsó és nagy napon. Mert ez a szomorú dilemma elhallgattat minden egyes képmutatót: ha az én parancsolataim nem voltak szentek, igazak és jók, miért vállaltátok magatokra azokat? Ha pedig szentek, igazak és jók voltak, miért nem engedelmeskedtetek azoknak? Ha Jézus Krisztus nem volt követésre méltó, miért vallottad magad névlegesen követőjének? Ha pedig követésre méltó volt, miért nem ragaszkodtál hozzá, s mért nem követted Őt teljes szívvel? Ha az igehirdetés szolgálata nem a lelkek megtérítésére és megmentésére adott, miért ültél itt, s hallgattad alkalomról alkalomra? Ha pedig pedig valóban üdvösséget kínált, úgy mért nem engedelmeskedtél igazán annak? Ha a vallás nem jó dolog, mért vetted magadra? Ha pedig jó, mért nem vetted komolyan? „Barátom, miként jöttél ide, holott nincs mennyegzői ruhád?“ Ha úgy hitted, hogy nem lesz mennyegzői vacsora, miért jöttél el mégis a meghívásra; ha pedig tudtad, hogy lesz, mért jöttél mennyegzői ruha nélkül?

Szeretném megkérdezni az evangélium képmutató hitvallóitól, mit fognak válaszolni majd ama napon? Bizonyára megfosztjátok magatokat az érvelés minden lehetőségétől „az Isten igazságos ítéletének ama napján“. Az emberről, kinek nem volt mennyegzői ruhája, az van mondva, hogy amikor Krisztus jött, és megvizsgálta őt, meg-némult. Aki a kegyelem gyümölcsei nélkül él a kegyelem idején, némán fog állni az ítélet napján; a Krisztushoz való ragaszkodás nélküli hitvallás mentség nélkülív teszi lelkünket, és elkerülhetetlenné s még tűrhetetlenebbé kárhozatunkat.

Testvéreim, a halál és az ítélet összezúzza a lelkiismeret minden álbékességét, - de nem azt, amit Krisztus munkált a lélekben, s ami a „megszentelés vérenek“ a gyümölcse: „amikor ő csendességet ad, ki zavarhatja meg azt?“ Nos, azt a békét, melyet a halál tönkretesz, miért tartod magadban? Abban a nyugalomban akarsz gyönyörködni, mit a pokol lángjai megemésztenek? Ó, mégis, mily sokan mennek a pokol felé a hamis békének ostoba paradicsomával! Ó, törd össze ezt a békességet! Mert nem lehet semmilyen békességünk Istennel Krisztusban, míg ez a hamis béke szívünkben marad. Az Úr nem ad semmi békét azoknak, kik nem keresik azt; és az az ember, ki nem látja szükségét, sohasem keresi ezt a békességet; s aki testi vágyainak békéjében ül, sohasem látja, hogy Krisztus békéjére van szüksége. A bűnösnek össze kell törnie a bűn miatt, és kétségbe kell esnie annak súlya alatt, mielőtt Krisztus meggyógyítaná sebeit, és az Ő békességét adná neki.

Törekedjete a bűn felől való meggyőzetés mindent átható munkájára szívetekben: nem minden meggyőzetés ilyen alapos. A majdnem keresztyéneknek is megvan a maguk vallástételük bűnösségükről, éppúgy mint az igaz keresztyéneknek, hisz máskülönben soha nem jutnának ily messzire el; de nem érzik át a bűn felőli meggyőzetés igazi mélységét; mert ha átéreznék, még tovább jutnának: Isten úgy akarja, hogy mélyen át-érezzük a bűn keserűségét, mielőtt kegyelmének édes voltát megízleltetné velünk. A meggyőzetés ekéjének mélyen kell szántania, mély barázdát kell vágnia a szívben, mielőtt Isten bele vetné a kegyelem és vigasztalás értékes magvát, mert ahhoz, hogy nagyra nőjjön, mélyen be kell jusson a földbe. Ez állandó módszere Istennek: először megmutat-

ni az embernek bűneit, aztán Üdvözítőjét; előbb a veszélyt, melyben van, azután a Megmentőjét; először sebeit, azután a gyógyírt; először a maga aljasságát, azután Krisztusnak nekünk tulajdonított igazságát. Előbb el kell jussunk oda, hogy bűnösségünket átérezve kiáltunk: „Tisztátalan! Tisztátalan!“, hogy sirassuk Őt, akik átszegeztünk; - és aztán, megnyitja számunkra ama kútfőt, mely minden bűntől és tisztátalanságtól megtisztít.

Soha ne nyugodj meg abban, hogy felismerted bűneidet, míg nem jutsz igaz megtérésre belőlük. Ez az, amiben a legtöbb ember téved; megnyugszanak abban, hogy meggyőződtek bűnösségükről, és megtérésnek tartják ezt, mintha a felismert bűn egyben már megbocsátott bűn lenne; mintha a kegyelemre való utaltság meglátása már a kegyelem munkájának teljessége volna.

Mi más nyugtalanítja a szerencsétlen embereket a halál előtt, ha nem ez: nem jutottam tovább a bűn felőli meggyőződésnél; valamikor meggyőztettem bűneim felől, de mégis tovább vétkeztem, meggyőződésem ellenére; egy bizonyos prédikáció alatt világosan láttam, mit kell tegyek, de nem tettem meg; az Ige meggyőzött, hogy Krisztusra van szükségem, s hogy Krisztus kész megbocsátani s megmenteni, de, ó jaj, nem követtem az Ige meggyőző szavát.

Testvéreim, vessétek eszetekbe: az Ige által munkált elhanyagolt meggyőzések a halálos ágyon a legkellemetlenebb érzéseitek lesznek!

Munkálkodik-e most az Úrnak Lelke szívetekben? Meggyőzött-e már valaha titeket a bűn szörnyűsége felől; a természeti állapotunk romlottsága felől; afelől, hogy az ég alatt semmi sem segít rajtatok; s Jézus Krisztus teljessége és igazsága felől; arról, hogy benne kell bízunk, tőle kell nyerjünk a bocsánatot és a békességet, a megszentelést és az üdvösséget? Meggyőzött-e az Úr lelke valaha ezekről a dolgokról? Ha nem: Ó, akkor kérlek, ha szeretitek saját lelketeket, ha vágytok az üdvösségre, s szeretnétek Istennel örvendezni örökre, úgy munkáljátok üdvösségeteket, vigyétek teljességre megszentelődésedeteket, s ne nyugodjatok mindaddig, míg bűn felőli meggyőzésekéből nem juttok Jézus Krisztussal való teljes közösségre, s nem jut teljességre megtérésetek! Ekként lehettek nem csupán majdnem, hanem egészen keresztyének.

124. letről harmadik sor. 'go to set the crown of salvation...' 'but we...'
 123. fent. 1 mondat 'What is sinfully...'
 112. lent. 2.sor. 'God does so call...'
 112. 1bek. utolsó mondat. 'They who have been...'
 102. (2). 2 mondat
 97. old. 17. pont. 1. mondat.
 95. old. 12. pont. letről 3. sor.
 94.old.utolsó előtti bek. Ezék 16,30 után a második mondat.
 86.old. 12.pont. utolsó mondata.
 80.old. 9. pont.után.5 sor. Wel may we..
 78. old. lent. utolsó bek. 2 sor.
 76. old. fent 6.sor. 'have I been' 'have I grieved' (voltam, vagy lennék ?)
 75.old. Zsolt 143,7 után való mondat.
 u.o. utolsó mondat, ...'honey'...
 74.old. 1.bek. utolsó mondat.
 72.old. Use. első mondat
 72.old. 2bek.3sor.
 71.old. utolsó mondat az 5. cím előtt.
 69.old. lenti bek. 1 sor.
 69.old. fentről 5.sor
 64. old. 3.bek. 3.sor.
 4.sor.
 letről 7.sor
 21 old.....
 'What if we have more of the rough file, if we have less rust' 29.old.2bek.közeppe.
 'the scum boils up' 28. 2sor.
 'Job was a spectacle of misery' 27.2b.1.
 'he was more beholden' 27.2sor.
 17. old. a 3. pont előtti mondat.
 A megpróbáltatások éppoly szükségesek, mint a rendeletek (*1 Pét.1,6*). 10.old.

Almost Christian

5. old. utolsó előtti bek. utolsó előtti mondat. : Though he would not...
 5-6old. There is that...
 14. Doctrine után 2. bek. 'and then proceed...
 22. letről 5. sor. there seems to be grace not only in truth, but also in growth.
 26. 2. bek. Convictions may be worn out....
 26. középen egy bibliai idézet Efraimról

27. utolsó bek. 'A man may have a great hope that has no grace...
29. 1 bek. utolsó mondata. but are likely to perish...(s előbb is: are like to have...
32. 1 bek vége „if it was not a wedding feast...
és előbb is a közepetáján: „ If my ordinances were...
és legalján: He that is graceless in a day
33. fent. „professing Christ.....
34. 2 bejezd, utolsó mondat.
35. 2 bek. (rövid)